

Henvendelse til kontrollutvalget om uklare roller og manglende eierstyring

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Ørland kommune

Møtedato

10.12.2021

Saknr

41/21

Saksbehandler Torbjørn Berglann**Arkivkode** FE - 033**Arkivsaknr** 21/179 - 8**Forslag til vedtak**

Kontrollutvalget ber kommunedirektøren orientere om kommunens utbetalinger til leder og et styremedlem i utvalgets neste møte.

Vedlegg

Henvendelse om manglende eierstyring og uklare roller i Kopparn Utvikling AS

Saksopplysninger

Kontrollutvalget har fått en henvendelse som gjelder det kommunale foretaket Valsneset utvikling KF og det kommunalt heleide aksjeselskapet Kopparn Utvikling AS. Innsenderen peker på flere forhold som han mener er feil i selskapene:

- Kommunens varaordfører er styreleder i begge selskapene, han er samtidig leder av Utvalg for strategi og drift, som er selskapets generalforsamling (eierorgan).
- Det er vanskelig å finne møteprotokoller eller annen informasjon om driften av Kopparn Utvikling AS.
- Styreleder og enda ett medlem av styret mottar lønn fra Kopparn Utvikling AS.

Innsenderen viser dessuten til KS' og Transparency Internationals [håndbok i antikorrupsjon](#) (side 12) og hevder at det er korrupsjonslignende tilstander i og rundt selskapet.

Henvendelsen dreier seg om uklare roller og dårlig organisering av eierstyringen. Sekretariatet vil først beskrive organiseringen av selskap og styre. Deretter gjennomgås organisering av aksjeselskap og anbefalinger for offentlig eierstyring. Til sist følger en vurdering av saken.

Kopparn Utvikling AS

Selskapet ble etablert i 1999 av Bjugn kommune under navnet Valsneset energi og industriselskap AS. I 2012 ble selskapets navn endret til Kopparn Utvikling AS og formålet ble endret til: "Næringsutvikling i Bjugn kommune. I tillegg å administrere og forvalter selskapet det kommunale næringsfondet."

27.12.2019 oppnevnte generalforsamlingen i Kopparn Utvikling AS (formannskapet i Bjugn kommune) ny styreleder. Styrelederen er identisk med nye Ørland kommunens varaordfører, som også er leder av Utvalg for strategi og drift.

I april 2020, sak 49/20, ble det fremmet en sak om valg av generalforsamling for selskapet. Utvalg for strategi og drift ble valgt som generalforsamling mot 6 stemmer. Høyre og Fremskrittspartiet ba om en protokolltilførsel i saken. Hovedpunktene i denne er at selskapet har fremmet et ulovlig krav til kommunen om utbetaling av godtgjørelser til styreleder og et annet styremedlem. Høyre og Fremskrittspartiet hevder at administrasjonen ikke har kvalitetssikret grunnlaget for utbetaling og at utbetalingen er ulovlig. Til slutt i protokolltilførselen står det at " Saken bes oversendes kontrollutvalget i Ørland kommune for videre oppfølging og behandling." Saken er, så vidt sekretariatet kjenner til, ikke behandlet i kontrollutvalget.

Nytt formål for selskapet ble vedtatt i november 2020: "Næringsutvikling i Ørland kommune." Dagens styre ble oppnevnt av generalforsamlingen i januar 2021.

Kommunalt eierskap

Kommunestyret: Ansvarlig for kommunens tjenester

Det er kommunestyret som er øverste ansvarlige for kommunens tjenester og som bestemmer hvordan de skal organiseres. Det er bare kommunestyret som kan vedta å legge tjenester til et selskap, jf. kommuneloven § 5-4 første ledd.

Generalforsamlingen – eiernes organ

Eierorganet er eiernes organ for å styre utøve innflytelse i selskapet. I Kopparn Utvikling AS er det generalforsamlingen som er eierorgan, jf. aksjeloven §5-1. Kommunestyret har bestemt at Utvalg for strategi og drift skal være generalforsamling. Generalforsamlingen oppnevner styremedlemmer, jf. selskapsavtalen § 5.

Styret – organ for selskapet

Styret skal bidra til at selskapet oppfyller eiernes mål med selskapet. Styret er en del av selskapet. Selskapet kan ha en daglig leder, jf. aksjeloven § 6-2 første ledd.

Lovkrav til organisering av aksjeselskap

Aksjeloven stiller en rekke krav til organisering av aksjeselskap, men inneholder ingen krav om at eier ikke kan sitte i styret.

Anbefalinger om eierstyring

Kommunenes egen organisasjon, KS, har laget en serie anbefalinger for god eierstyring. En av dem er at man ikke plasserer ordfører eller kommunedirektør i selskapsstyrer (anbefaling 15). En annen er at kommunestyret bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv (anbefaling 16). Her står det også at:

"Styremedlemmer bør være uavhengige og ikke ha økonomisk egeninteresse i selskapet. Styremedlemmer bør derfor ikke påta seg særskilte oppgaver for det aktuelle selskapet i tillegg til styrevervet. (...) Aksjeloven gir generalforsamlingen ansvar for å fastsette godtgjøring til styremedlemmene. I et IKS er det representantskapet som fastsetter godtgjøringen til styremedlemmene, mens det er kommunestyret eller fylkestinget selv som fastsetter godtgjøringen til styret i et kommunalt eller fylkeskommunalt foretak."

Anbefalingene er tilpasset den nye kommuneloven av 2018.

Selskapets protokoller/aktivitet

Selskap hvor kommunen direkte eller indirekte har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene med stemmerett i det øverste organet, er omfattet av offentleglova, jf. offentleglova § 2 første ledd bokstav c. Selskap som hovedsakelig driver i konkurranse med andre på samme vilkår, er likevel ikke omfattet av loven, jf. offentleglova § 2 andre ledd.

Sekretariatet har funnet flere møteinnkallinger og protokoller fra styremøte og generalforsamling på kommunens postliste, men er ikke kjent med om dette er en komplett oversikt.

Vurdering

Kontrollutvalget er kommunestyrets kontrollorgan og skal ikke overprøve politiske vedtak. Kontrollutvalget kan likevel behandle enhver sak som kan sies å inneholde et kontrollperspektiv.

Når det gjelder Kopparn Utvikling AS er vedtaket om ny styreleder fattet av formannskapet i Bjugn kommune 27.12.19. Vedtaket er ikke i strid med lovverket, men det bryter med anbefalingene om ikke å plassere sentrale politikere i styret. En av grunnene til at dette ikke anbefales, er at styremedlemmer alltid blir inhabile når saker om selskapet skal behandles i

organet der politikeren er medlem. Kommunestyret må vurdere denne ulempen når det tar stilling til organiseringen.

Det er heller ikke forbud mot å gi styremedlemmer honorar. KS anbefaler at styremedlemmer ikke påtar seg oppdrag for selskapet, dette for at de skal være uavhengige og ikke ha økonomisk egeninteresse i selskapet.

Sekretariatet mener at Kopparn Utvikling ikke driver i konkurranse med andre og derfor er omfattet av offentleglova. Enkelte saker kan likevel unntas offentlighet for å unngå at taushetsbelagt informasjon kommer ut, men selskapet må sørge for at allmennheten er kjent med at det holdes generalforsamling. Det finnes ingen krav om at dokumentene skal publiseres, de skal likevel utleveres hvis det kommer en innsynsbegjæring.

Innsenderen hevder også at kommunen urettmessig har utbetalt godtgjøring. Sekretariatet har ikke undersøkt påstanden og heller ikke lovligheten av utbetalingene. Sekretariatet ser at påstandene er fremmet i media og i kommunestyret 02.04.20, sak 49/20 og anbefaler at kontrollutvalget undersøker påstanden. Det kan i så fall skje i neste møte, enten i en orientering fra administrasjonen, alternativt gjennom en bestilling til revisjonen.

Konklusjon

Organiseringen av Kopparn Utvikling AS er ikke i samsvar med KS' anbefalinger om offentlig eierskap. Organiseringen av selskapet, der en sentral politiker er styreleder i et kommunalt eid selskap, er ifølge Transparency International et forhold som gir grunn til å stille *noen ekstra spørsmål*. Kontrollutvalgets sekretariat vil likevel vise til kommunestyrets suverene rett til å organisere selskapet. Så lenge kommunestyret er tilfreds med selskapet og driften, er det ikke grunnlag for kontrollutvalget å stille spørsmål ved organiseringen. Utvalget kan likevel be kommunedirektøren orientere om utbetalingene til styreleder og et styremedlem er utbetalt på korrekt grunnlag.